

С.В. БАРДАШ*

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

О.С. НОВАК**

Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна

Ідентифікація сутності та загальних принципів МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Міжнародна торгівля є одним з найважливіших надбань економічних відносин сучасності, однак її розвиток залежить від багатьох факторів, у т.ч. рівня усвідомлення тенденцій розвитку митної справи. Глобалізаційні процеси відкрили низку переваг та перспектив для розвитку економік багатьох країн, однак, одночасно сформували низку загроз, запобігти яким покликаний митний контроль. Виконати актуальні завдання, що постали перед митним контролем, можливо лише за умови активізації наукових досліджень, у т.ч. розкриття поліморфної сутності митного контролю, а також визначення його принципів. Метою статті є розвиток теоретико-праксеологічної компоненти митного контролю в частині уточнення його сутності а також визначення його принципів. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод, логіко-семантичний метод та метод переходу від абстрактного до конкретного пізнання сутності та уточнення понять «митний контроль» та «принцип митного контролю»; методи аналізу, синтезу та узагальнення використані задля систематизації принципів митного контролю як поліморфного явища та уточнення їх змісту. За результатами дослідження визначена поліморфна сутність митного контролю, зокрема, описано митний контроль як систему наукових знань, як теорію, що складає основу навчальної дисципліни, в межах якої формуються необхідні фахові компетентності, а також як вид практичної діяльності, що урегульована нормами митного законодавства. Визначений підхід, а також аналіз існуючих регламентів та теоретичних розробок в частині визначення принципів митного контролю, дозволив здійснити ідентифікацію останніх у змістових розрізах як системи наукових знань, як практичної діяльності, а також вкласти базові підвалини для подальшої оцінки ефективності митного контролю.

Ключові слова: митна справа, митна політика, митний контроль, принципи митного контролю.

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-38-44](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-38-44)

S.V. BARDASH

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

O.S. NOVAK

Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine

Identification of the Essence and General Principles of Customs Control

International trade is one of the most important assets of modern economic relations, but its development depends on many factors, including the level of awareness of trends in customs development. Globalization processes have opened up several advantages and prospects for the development of the economies of many countries, however, at the same time, have created a number of threats that customs control is designed to prevent. It is possible to fulfil the current tasks facing customs control only with the intensification of scientific research, including disclosure of the polymorphic essence of customs control, as well as the definition of its principles. The purpose of the article is to develop theoretical and praxeological components of customs control in terms of clarifying its essence and defining its principles. The methodological basis of the study is the dialectical method, logical-semantic method, and the method of transition from abstract to concrete knowledge of

* **Бардаш Сергій Володимирович**, професор кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу і консалтингу Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ), доктор економічних наук, професор. **ORCID 0000-0001-5711-5229**

** **Новак Оксана Сергіївна**, доцент кафедри фінансів і кредиту Державного університету «Житомирська політехніка» (м. Житомир), кандидат економічних наук, доцент. **ORCID 0000-0002-5671-0306**

the essence and clarification of the concepts of “customs control” and “principle of customs control”; methods of analysis, synthesis, and generalization are used to systematize the principles of customs control as a polymorphic phenomenon and to clarify their content. According to the results of the research, the polymorphic essence of customs control is determined, in particular, customs control is described as a system of scientific knowledge, as a theory that forms the basis of the discipline, within which the necessary professional competencies are formed, and as a type of practical activity regulated by the norms of customs legislation. The defined approach, as well as the analysis of existing regulations and theoretical developments in terms of defining the principles of customs control, allowed to identify the latter in terms of content as a system of scientific knowledge, as a practical activity and lay the foundation for further evaluation of customs control.

Keywords: *customs, customs policy, customs control, principles of customs control.*

Постановка проблеми. Сучасна парадигма міжнародної торгівлі в наслідок посилення глобалізаційних процесів, у т.ч. й під впливом тимчасових логістичних ускладнень в частині переміщення товарів з причини пандемії коронавірусу, сформувала нові запити щодо розвитку митної справи, основу яких складають єдині стандарти, умови та процедури, пов'язані з контролем за транзитним переміщенням товарів, проходженням митних формальностей, об'єктивного оцінювання вартості товарів, забезпечення повноти сплати митних податків до бюджету країни.

Однією з важливих складових управлінської діяльності держави у сфері реалізації митної справи, що сприяє підвищенню не лише митної, а й національної безпеки, є митний контроль. Разом з тим, переважна більшість дослідників акцентує увагу на тому, що митний контроль як функція митної справи є недостатньо ефективним. Однією з причин означеної ситуації є недостатній розвиток теоретико-методологічних аспектів митного контролю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічною наукою визначено різні підходи до дослідження сутності митного контролю як важливої складової частини державного контролю. Вагомий внесок у створення наукового підґрунтя здійснення митного контролю у контексті реалізації економічних і фіскальних інтересів держави зробили такі науковці як І. Бережнюк, М. Білуха, Ю. Гупанова, А. Єршов, К. Кондратенко, А. Крисоватий, В. Мартинюк, Т. Микитенко, П. Пашко, С. Терещенко, І. Стефанюк, Л. Савченко та інші. У переважній більшості досліджень згаданих, а також інших науковців, розкриваються загальні питання організації та визначаються проблемні аспекти у здійсненні митного контролю в умовах спрощення митних процедур.

За наявності вагомих наукових напрацювань, а також наявності кодифікованого законодавства існують достатні підстави щодо визнання недостатньої ефективності митного контролю в Україні. Як наслідок, спостерігається достатньо високий рівень тінювих оборотів, за оцінками окремих експертів до 5 млрд грн, що є головною причиною підживлення тінювої економіки.

Саме з наведеної причини переважна більшість останніх публікацій присвячена пошуку шляхів удосконалення митного контролю, зокрема, що присвячені: визначенню ролі незалежного аудиту в проведеному постмитного контролю [1];

обґрунтуванню сутності та економічного змісту митного контролю [2]; ідентифікації умов та змісту інституту постмитного контролю в Україні [3]; дослідженню проблем конвергенції митних принципів і стандартів в умовах євроінтеграції України [4]; удосконаленню митного контролю та митного оформлення транспортних засобів [5]; сутності та структурній декомпозиції системи управління митною діяльністю в Україні [6]; дослідженню ролі митного контролю у мінімізації ризиків і загроз економічній безпеці України [7]; визначенню напрямів вдосконалення митного контролю в Україні [8]; визначенню рівня сформованості правового інституту митного контролю, а також його принципів та видів [9]; обґрунтуванню складу та умов ефективного функціонування механізму митного контролю в системі забезпечення фінансової безпеки держави [10].

Наразі можна стверджувати, що пошук інструментів удосконалення митної діяльності, у т.ч. митного контролю триває. Разом з тим, не втрачає актуальності питання уточнення сутності митного контролю, а також його принципів.

Метою дослідження є розвиток теоретико-праксеологічної компоненти митного контролю в частині уточнення його сутності а також визначення його принципів.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод, логіко-семантичний метод та метод переходу від абстрактного до конкретного пізнання сутності та уточнення понять «митний контроль» та «принцип митного контролю»; методи аналізу, синтезу та узагальнення використані задля систематизації принципів митного контролю як поліморфного явища та уточнення їх змісту.

Вклад основного матеріалу. Важливою системою правових і економічних заходів забезпечення національних інтересів та економічної безпеки України виступає система митного контролю, яка відіграє важливу роль у формуванні митної системи країни, яка, як зазначають А. Крисоватий та В. Мартинюк, є своєрідним дзеркалом, що відображає процес становлення кожної держави, суперечливі і специфічні умови формування її фінансової сфери, рівень розвитку національної економіки, зовнішньої і внутрішньої політики [11, с. 32].

Наразі митний контроль є одним з ключових інститутів митного права і однією з найважливіших функцій митних органів. Це підтверджується тим, що саме Державний комітет митного контролю

Української РСР було утворено після прийняття декларації про державний суверенітет України та який у подальшому знаходився у витоків формування Державної митної служби України.

Вагоме значення митного контролю у реалізації митної політики зумовлено його спрямованістю на захист основної конституційної цінності – прав і свобод людини, а також суттєвою роллю у розв'язанні проблем національної безпеки.

Відповідно, митний контроль займає важливе місце у загальній ієрархії митної системи. Саме з означеної причини митному контролю як високоефективному і всеохоплюючому інструменту забезпечення національних інтересів держави відведено важливе місце.

Проте, майже протягом 30 років на шпальтах вітчизняної економічної та юридичної літератури триває дискусія щодо сутності митного контролю, його місця і ролі у митній справі. Так фахівців з митного права вважають, що митний контроль слід розглядати як систему законодавчо встановлених заходів, здійснюваних митними органами для забезпечення дотримання вимог митного та податкового законодавства, охорони державної і суспільної безпеки, економічних інтересів, а також виявлення і попередження протиправних дій фізичних і юридичних осіб [12, с. 136].

Є також інша позиція науковців, згідно якої митний контроль слід розглядати як засіб реалізації державної митної справи, що представляє собою сукупність заходів для забезпечення учасниками митних відносин вимог митного законодавства [13, с. 14].

Вартої уваги є й позиція відомого фахівця з господарського контролю, М. Білухи, на думку якого митний контроль є функцією управління митними операціями підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність з метою забезпечення дотримання вимог нормативно-правових актів з питань державної митної справи та міжнародних договорів України [14, с. 182]. На нашу думку, М. Білуха та Т. Микитенко розкривають майже не досліджуваний аспект митного контролю, адже фактично розглядають його як інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) суб'єктів господарювання.

У Митному кодексі ЄС подано визначення митного контролю як певних дій митних органів з метою забезпечення правильного застосування митного та іншого законодавств, що регулюють ввезення, вивезення, транзит, передачу, зберігання і кінцеве використання товарів, що переміщуються між митною територією Співтовариства та іншими територіями, та наявність і пересування в межах митної території товарів, що не походять із Європейського Союзу, та товарів поміщених під режим випуску для внутрішнього споживання [15]. В означеному визначенні митний контроль виступає інструментом встановлення факту дотримання всіх норм, що встановлені регламентами ЄС та поширюються на весь спектр позначених операцій.

В науковій літературі висвітлено й інші погляди на сутність та значення митного контролю, адже на думку окремих дослідників контроль у сфері митних правовідносин, у рамках яких відслідковуються фінансові потоки, зумовлені переміщенням товарів і фізичних осіб через митний кордон країни, насамперед, у зв'язку з виконанням зобов'язань перед бюджетною системою, є напрямом державного фінансового контролю, що активно розвивається [16].

Наведена позиція є дискусійною, адже митний контроль має зв'язок з державним фінансовим контролем, проте він не є його складовою. На наше переконання митний контроль, як і державний фінансовий контроль є важливими елементами системи державного господарського контролю, функціонування якої має забезпечувати центральні органи влади інформацією про відповідність змін макроекономічної та регіональних господарських систем країни затвердженим стратегіям розвитку національної економіки, окремих галузей та регіонів країни.

Той факт, що митний контроль є складовою державного господарського контролю, окрім раніш проведених наукових досліджень, також підтверджує зміст статті 19 Господарського кодексу України (далі – ГКУ), згідно якої держава зобов'язана здійснювати контроль і нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності (з питань технологічної, економічної, екологічної та соціальної безпеки). Безумовної позиції з даного питання стаття 19 ГКУ не забезпечує, однак бути певним об'єктом подальшої дискусії, на нашу думку, має.

Зазначаючи про недостатню ефективність митного контролю, слід пам'ятати, що митний контроль є лише функцією митної справи. Наразі аналіз інформаційних джерел дозволив ідентифікувати різні підходи до визначення поняття «митна справа», зокрема – це:

- використання мита, інших інструментів митно-тарифного та нетарифного регулювання, а також процедури митного оформлення та контролю;

- сукупність різноманітних засобів приведення в життя митної політики держави, а також особливий вид державної діяльності, оскільки її метою є захист національної безпеки;

- специфічна діяльність держави та створених нею митних органів у взаємодії з іншими державними органами щодо забезпечення зовнішньополітичної діяльності, у т.ч. суб'єктів ЗЕД.

Наведені підходи лише фрагментарно окреслюють існуючу полеміку щодо визначення поняття «митна справа». Варто визнати, що тлумачення митної справи, наведене у Митному кодексі України [17] (надалі – МКУ) лише екстраполює вже усталене уявлення правників та є відправною точкою у подальшому регламентуванні митної справи як специфічної діяльності держави. Наразі, у нашому дослідженні, будемо дотримуватися думки І. Бережнюка, згідно якої митна справа, «це виключна

діяльність митних органів щодо забезпечення реалізації митної політики» [18, с. 48].

Означений підхід дозволяє розглядати митний контроль як одну з функцій митної політики, – яка відповідно п. 24, ст. 3 МКУ розглядається, як система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки [17].

Усвідомлення того, що Митний кодекс України є лише вагомою складовою законодавства України з питань митної справи, не забороняє висловити окремі думки щодо ідентифікації сутності митного контролю.

Митний контроль можна розглядати як систему наукових знань, як певну теорію, що є результатом поглиблення наукових досліджень у розв'язанні проблем практики як митної справи загалом, так і митного контролю зокрема, відповідно як і певної теорії, що формує фахові компетентності у майбутніх фахівців. Митний контроль також має й суто прикладний прояв, адже це щоденна діяльність митних органів, що має відбуватися з беззаперечним дотриманням усіх регламентів її здійснення.

Означений підхід надає підстав зазначити, що митний контроль:

1) є системою наукових знань про генезис, існуючі проблеми та тенденції розвитку митного контролю, в межах якої сформований власний понятійний апарат (мета, функції, суб'єкт, об'єкт, предмет, принципи, механізм, методи, форми та засоби митного контролю);

2) є початковою дисципліною, що побудована на парадигмальній теорії митного контролю та формує необхідні фахові компетентності майбутніх фахівців митної справи;

3) практичною діяльністю, зміст якої складає застосування суб'єктом митного контролю регламентованих заходів для встановлення факту дотримання усіх митних норм, а також інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Реалізація означених проявів митного контролю можлива за умови дотримання принципів митного контролю.

Варто зазначити, що МКУ регламентує загальні принципи здійснення митного контролю, однак окремі принципи, на нашу думку, не мають відношення до безпосереднього здійснення такого контролю, адже ними визначаються умови його здійснення, а на зміст процесу. Це стосується принципів 5, 6, 7, наведених у статті 318 МКУ [17].

Серед останніх публікацій, присвячених визначенню принципів організації та проведення митного контролю лише у статті [9] було наведено 27 принципів. На нашу думку такі дослідження вимагають певного уточнення та систематизації.

Митний контроль у контексті його кореляції з моделлю контролю як складного поліморфного явища [19] має розглядатися з трьох позицій:

1. Так як митний контроль слід розглядати з позицій його наукового, теоретичного і практичного аспектів поділ принципів у розрізі зазначених аспектів слід вважати обґрунтованим;

2. Принципи митного контролю як практичної діяльності мають бути диференційовані за складовими пізнання, – організацією та його проведенням;

3. У зв'язку з тим, що принципи розглядаються як внутрішні практичні, моральні і теоретичні переконання людини доцільно в систему принципів включити принципи етики суб'єкта митного контролю (виконавця контрольних дій).

Розв'язати виявлені протиріччя та уточнити сутність митного контролю як поліморфного явища можна у спосіб дослідження терміну «принцип».

Принцип (лат. *princĭpĭum* – начало, основа) має декілька тлумачень, а саме: 1) першопочаток, те, що лежить в основі певної сукупності фактів, теорії, науки [20, с. 519]; 2) внутрішні переконання людини, ті практичні, моральні й теоретичні засади, якими вона керується в житті, в різноманітних сферах діяльності [20, с. 519]; 3) основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки [21, с. 110-111]; 4) основні, вихідні положення теорії, основні правила діяльності [22, с. 76]; 5) встановлені, загальноприйняті, поширені правила господарських дій і властивостей економічних процесів [22, с. 76]; 6) «особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось» [23, с. 456].

Принципи митного контролю залежать від підходу до усвідомлення контролю як поліморфного явища. Наведені тлумачення сутності принципу свідчать про те, що з позицій наукового, теоретичного та практичного пізнання останній може бути визначений як правило теоретичного і практичного пізнання, як базис науки і практики митного контролю. У межах теоретичного пізнання принцип означає вимогу розгортання самого знання у систему, де всі теоретичні положення логічно пов'язані між собою і впливають певним чином одне з одного [21, с. 519]. Варто зазначити, що у переважній більшості праць теоретичні принципи в такому розумінні їх сутності не досліджувалися, а отже й не формулювалися. Особливість розкриття принципів теоретичного пізнання полягає у застосуванні системного підходу до дослідження контролю як інтегрованої системи та систематизації дефініцій елементів такої системи.

Митний контроль як галузь наукових знань має базуватися на двох групах принципів: теоретичних і методологічних. Головними функціями теоретичних принципів є пояснення і передбачення, а методологічних – регулювання та орієнтація пізнання. До суттєвих відмінностей між теоретичними та методологічними принципами

митного контролю слід також віднести те, що теоретичні принципи спрямовані на розв'язання проблеми, а методологічні на виявлення способів і механізмів її дослідження. У зв'язку з цим, вважаємо, що до складу теоретичних принципів контролю варто віднести принципи зв'язку та розвитку, історизму, причинності, принципи системної спрямованості наукового дослідження об'єкту (цілісності, примату цілого над його складовими частинами, ієрархічності, полісистемності), а до складу методологічних – принципи індукції, дедукції, аналізу, синтезу, аналогії, абстрагування, конкретизації [19].

З позицій практичного пізнання, яке відбувається завдяки суб'єкту пізнання, принципи слід розглядати як основні правила дій, що забезпечують результат. Певну тотожність принципу і правила можна вважати доведеною, адже *правило* тлумачиться «як принцип, яким керуються у співжитті, у праці, в поведінці і т. ін.» [23, с. 439]. Отже, митний контроль як практична діяльність має свої принципи організації та проведення.

Аналіз наукових робіт, а також результати попередніх власних досліджень дозволяють сформулювати перелік загальних принципів митного контролю як виду практичної діяльності. До таких принципів відноситимуться принципи:

- незалежності суб'єкта митного контролю, який полягає у правовій, організаційній та матеріально-фінансовій самостійності, а також вільному виборі об'єкту контролю, форми та заходу митного контролю, його методичних прийомів;

- розподілу контрольних повноважень, який передбачає розмежування функцій ініціювання та виконання митного контролю між суб'єктами з метою неприпустимості дублювання повноважень щодо здійснення контрольних заходів;

- компаративності, який розкриває сутність механізму митного контролю і передбачає порівняння двох і більше параметрів об'єкту контролю, що відповідно мають нормативне та фактичне значення;

- достовірності результатів митного контролю, дотримання якого забезпечує їх адекватність;

- об'єктивності, який означає, що в основу діяльності суб'єкта митного контролю має бути покладено вивчення реальних фактів та неупереджені дії (поведінка) у межах здійснення та оцінки результатів митного контролю;

- зворотного зв'язку, який полягає у обов'язковості доведення будь-якої інформації, що характеризує об'єкт митного контролю до суб'єкта, що реалізує митну політику;

- повноти охоплення митним контролем, який досягається завдяки суцільному стеженню за рахунок застосування різних форм митного контролю або вибіркової (репрезентативної) перевірки, у т.ч. ефективного управління ризиками;

- синергізму системи митного контролю, що передбачає можливість підвищення ефективності діяльності митних органів завдяки їх злагодженій взаємодії один з одним та контрольних заходів, що ними здійснюються;

- перманентності трансформації системи митного контролю, який передбачає необхідність безперервної видозміни норм та форм митного контролю з метою адаптації до вимог Кіотської конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур, міжнародних договорів у рамках СОТ і Всесвітньої митної організації;

- самодостатності системи контролю, що передбачає наявність такого складу системи суб'єктів митного контролю, стандартів контролю та норм здійснення зовнішньоекономічної діяльності, який забезпечує ефективність її функціонування й розвитку;

- відповідальності, який передбачає відповідальність суб'єктів митного контролю за конкретні контрольні дії та результат;

- функціональності, дотримання якого забезпечує ефективність функціонування системи митного контролю;

- гласності, дотримання якого забезпечує доступність широкої громадськості до інформації про результати заходів митного контролю, а в окремих випадках і про поточну інформацію контрольних заходів;

- своєчасності контрольних дій, дотримання якого відповідає вимогам захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки країни;

- оптимальності контрольних дій, сутність якого полягає в адекватному та доцільному обранні форм, методів та прийомів проведення митного контролю його суб'єктами існуючим умовам, застосування яких дозволяє досягти поставленої мети контролю та розв'язати сформульовані завдання;

- оперативності контрольних дій, сутність якого полягає у своєчасному та швидкому проведенні контрольного заходу суб'єктом контролю, що сприяє загальній оптимізації митних процедур;

- правомірності, який полягає у наявності підстав для здійснення заходів митного контролю, а також обов'язковому виконанні контрольних дій суб'єктами контролю у межах регламентованих повноважень;

- прозорості здійснення контрольних дій суб'єкта, який виконує заходи митного контролю, дотримання якого надає можливість оперативного коригування заходу митного контролю, а також формує прозорість у відносинах між митними органами і декларантами, впливає на спрощення і прискорення митних процедур у цілях сприяння зовнішній торгівлі;

- невторчання митних органів у правомірну статутну діяльність декларанта, дотримання якого обмежує права суб'єкта митного контролю та декларує статутну діяльність декларанта, що є правомірною, – недоторканою;

- правового захисту суб'єктів контролю та учасників митних відносин у сфері господарювання відносно діяльності яких здійснюються контрольні дії, дотримання якого зобов'язує учасників контрольного процесу дотримуватися вимог регламентів функціонування, як митних органів, так і регламентів проведення окремих заходів митного контролю;

– регламентації норм діяльності суб'єкта ЗЕД, дотримання яких забезпечує компаративність контролю;

– регламентації норм контрольних дій суб'єкта митного контролю, дотримання якого забезпечує правомірність та оптимальність контрольних дій;

– превентивності, який передбачає активну участь суб'єктів митного контролю в розробці/удосконаленні митних норм з метою запобігання появи подальших порушень.

За результатами опису принципів митного контролю як виду практичної діяльності до складу принципів організації входять принципи: технологічного підходу з використанням інформаційних технологій, концептуальності контролю, незалежності суб'єкта митного контролю, розподілу контрольних повноважень, повноти охоплення митним контролем, синергізму системи митного контролю, перманентності трансформування системи митного контролю, самодостатності системи контролю, функціональності, гласності, своєчасності контрольних дій, оптимальності контрольних дій, невторчання митних органів у правомірну статутну діяльність декларанта, регламентації норм діяльності суб'єкта ЗЕД, регламентації норм контрольних дій суб'єкта митного контролю, превентивності.

Відповідно принципами проведення митного контролю слід вважати принципи: компаративності, достовірності результатів митного контролю, об'єктивності, зворотного зв'язку, відповідальності, оперативності контрольних дій, правомірності, прозорості здійснення контрольних дій суб'єкта митного контролю, правового захисту суб'єктів митного контролю та учасників митних відносин у сфері господарювання.

Висновки. Дослідження гносеологічної сутності митного контролю, а також його принципів як галузі наукових знань, форми наукового і теоретичного пізнання, виду практичної діяльності, дозволило уточнити та сформулювати його принципи, дотримання яких є важливим для: розвитку митного контролю як галузі наукових знань; удосконалення заходів митного контролю за різних умов та обставин його проведення; трансформації системи державного митного контролю (у т.ч. удосконалення законодавства, що регулює зовнішньоекономічну діяльність); удосконалення регіональних систем митного контролю; розбудови теоретико-методологічних та практичних аспектів пост-митного аудиту; розвитку деонтології митного контролю (принципів професійної етики суб'єкта митного контролю, який безпосередньо вчиняє заходи митного контролю).

Низка актуальних завдань, що поставлені перед Державною митною службою України свідчить про доцільність подальших наукових досліджень, спрямованих на підвищення ефективності митного контролю.

4 Список використаних джерел

- Петрик О. А., Мариніч І. О. Роль незалежного аудиту в проведенні постмитного контролю. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2015. № 1/6(21). С. 57-60.
- Годованець О. В. Митний контроль: сутність та економічний зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2016. Випуск 20. Частина 1. С. 159-163.
- Сливка О. Постаудит як форма митного контролю в Україні та його перспективи. *Адміністративне право і процес*. 2018. № 6. С. 201-203.
- Квеліашвілі І. М. Конвергенція митних принципів і стандартів в умовах євроінтеграції України: державноуправлінський аспект. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2019. Вип. 1(21). С. 1-14.
- Титор В. Й. Митний контроль та митне оформлення транспортних засобів. *Економіка та митно-правові відносини*. 2019. Випуск 11-12. С. 58-66.
- Мельник О. Г., Муқан О. В., Кабан Х. В. Система управління митною діяльністю в Україні: сутність та структурна декомпозиція. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. № 776. С. 39-47.
- Владіміров Д. В. Митний контроль у забезпеченні економічної безпеки держави. *Економіка та митно-правові відносини*. 2019. Випуск 11-12. С. 82-89.
- Голинський Ю. О., Гриник І. Р. Митний контроль в Україні та напрями його вдосконалення. *Молодий вчений*. 2019. № 10(74). С. 646-650.
- Мушенко В. В., Тімашов В. О. Правовий інститут митного контролю, його принципи, види. *Приватне та публічне право*. 2020. № 2. С. 102-107.
- Петрук О. М., Костишин Ю. С. Механізм митного контролю в системі забезпечення фінансової безпеки держави. *Облік і фінанси*. 2020. № 2(88). С. 93-102.
- Крисоватий А. І., Мартинюк В. П. Економічний зміст і складові митної системи держави. *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 29-39.
- Дьомін Ю. М. Митне право України: навч. посіб. / Ю. М. Дьомін, С. Ю. Дьоміна, Н. М. Железняк [та ін.]; за заг. ред. О. Х. Юлдашева. К.: Центр учбової літератури, 2009. 232 с.
- Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 543 с.
- Білуха М. Т. Митний контроль: організація і методологія. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2014. № 1(64). С. 181-187.
- Митний кодекс Співтовариства: Регламент (ЄС) № 450/2008 Європейського парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року. URL: <http://kompmp.rada.gov.ua/>
- Иванча И. И. Роль таможенной службы в развитии государственного финансового контроля поступлений таможенных платежей. *Вестник Томского государственного университета*. 2009. № 319. С. 143-144.
- Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

18. Митна енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / Редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. 536 с.

19. Бардаш С. В. Класифікація принципів контролю як складного поліморфного явища. *Економіка та держава*. 2012. № 37. С. 4-8.

20. Філософський енциклопедичний словник. К.: Абрис, 2002. 742 с.

21. Юридична енциклопедія. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана. Т. 4., 2002. 717 с.

22. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3. Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія» 2002. 952 с.

23. Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. 704 с.

4 References

1. Petryk, O. A., Marynich, I. O. (2015). Rol nezalezhnogo audytu v provedenni postmytnoho kontroliu [The role of independent audit in conducting post-customs control]. *Tekhnolohichniy audyt ta rezervy vyrobnytstva*, (1/6(21)), 57-60.

2. Hodovanets, O. V. (2016). Mytnyi kontrol: sutnist ta ekonomichniy zmist [Customs control: essence and economic content]. *Nukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky*, (20), Vol. 1, 159-163.

3. Slyvka, O. (2018). Postaudyt yak forma mytnoho kontroliu v Ukraini ta yoho perspektyvy [Post-audit as a form of customs control in Ukraine and its prospects]. *Administratyvne pravo i protses*, (6), 201-203.

4. Kveliashvili, I. M. (2019). Konverhentsiia mytnykh pryntsyviv i standartiv v umovakh yevrointehratsii Ukrainy: derzhavnoupravlynskyi aspekt [Convergence of customs principles and standards in the context of Ukraine's European integration: public administration aspect]. *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*, (1(21)), 1-14.

5. Tytor, V. Y. (2019). Mytnyi kontrol ta mytne ofornennia transportnykh zasobiv [Customs control and customs clearance of vehicles]. *Ekonomika ta mytno-pravovi vidnosyny*, (11-12), 58-66.

6. Melnyk, O. H., Mukan, O. V., Kaban, Kh. V. (2013). Systema upravlinnia mytnoiu diialnistiu v Ukraini: sutnist ta strukturna dekompozitsiia [Customs management system in Ukraine: essence and structural decomposition]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, (776), 39-47.

7. Vladimirov, D. V. (2019). Mytnyi kontrol u zabezpechnni ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Customs control in ensuring the economic security of the state]. *Ekonomika ta mytno-pravovi vidnosyny*, (11-12), 82-89.

8. Holynskiy, Yu. O., Hrynyk, I. R. (2019). Mytnyi kontrol v Ukraini ta napriamy yoho vdoskonalennia [Customs control in Ukraine and directions of its improvement]. *Molodyi vchenyi*, (10(74)), 646-650.

9. Mushenok, V. V., Timashov, V. O. (2020). Pravovyi instytut mytnoho kontroliu, yoho pryntsyvy, vydy [Legal institute of customs control, its principles, types]. *Pryvate ta publichne pravo*, (2), 102-107.

10. Petruk, O. M., Kostyshyn, Yu. S. (2020). Mekhanizm mytnoho kontroliu v systemi zabezpechnnia finansovoi bezpeky derzhavy [Customs control mechanism in the system of ensuring the state financial security]. *Oblik i finansy*, (2(88)), 93-102.

11. Krysovatyi, A. I., Martyniuk, V. P. (2009). Ekonomichniy zmist i skladovi mytnoi systemy derzhavy [Economic content and components of the customs system of the state]. *Finansy Ukrainy*, (6), 29-39.

12. Domin, Yu. M., Domina, S. Yu., Zhelezniak, N. M., et al. (2009). Mytne pravo Ukrainy [Customs law of Ukraine] (ed. by O. Kh. Yuldasheva). Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury.

13. Berezniuk, I. H. (2009). Mytne rehuliuвання Ukrainy: natsionalni ta mizh-narodni aspekty [Customs regulation of Ukraine: national and international aspects]. Dnipropetrovsk: Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy.

14. Bilukha, M. T. (2014). Mytnyi kontrol: orhanizatsiia i metodolohiia [Customs control: organization and methodology]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo)*, (1(64)), 181-187.

15. European Parliament and Council. (2013). Regulation (EU) No 952/2013 laying down the Union Customs Code. Retrieved from: <http://kompmp.rada.gov.ua/>

16. Ivancha, I. I. (2009). Rol tamozhennoi sluzhby v razvitii hosudarstvennoho finansovoho kontroliu postuplenii tamozhennykh platezhei [The role of the customs service in the development of state financial control of receipts of customs payments]. *Vestnik Tomskoho hosudarstvennoho universytetu*, (319), 143-144.

17. Verkhovna Rada Ukrainy. (2012). Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

18. Berezniuk, I. H., et al. (2013). Mytna entsyklopediia: U dvokh tomakh. T. 2 [Customs Encyclopedia: In two volumes. Vol. 2]. Khmelnytskyi: PP Melnyk A. A.

19. Bardash, S. V. (2012). Klyasifikatsiia pryntsyviv kontroliu yak skladnoho polimorfnoho yavlyshcha [Classification of control principles as a complex polymorphic phenomenon]. *Ekonomika ta derzhava*, (37), 4-8.

20. Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary]. (2002). Kyiv: Abrys.

21. Yurydychna entsyklopediia [Legal encyclopedia]. (2002). Vol. 4. Kyiv: Ukrainka entsyklopediia imeni M. P. Bazhana.

22. Mochernyi, S. V., et al. (2002) Ekonomichna entsyklopediia: U trokh tomakh. T. 3 [Economic Encyclopedia: In three volumes. Vol. 3]. Kyiv: Akademiia.

23. Velykyi tлумachnyi slovnyk. Suchasna ukrainska mova [Large explanatory dictionary. Modern Ukrainian language]. (2008). Donetsk: TOV VKF "BAO".